

עלון להפצת
המוסר

הסביבות

"אוהל יוסף" - גובהרדוק ירושלים

ע"ש ישיבתו הראשונה של רבינו גרשון ליבמן זצ"ל נוסדה גסו וילנא תש"ב

סיון התשפ"ו

פרשת קרח

גליון מספר 584 (624)

דגל המוסר לרבינו גרשון ליבמן זצ"ל

"וידבר משה אל ה' לאמר יפקוד ה' לכל בשר איש על העדה" (כ"ז, טו"ז)

מנהיג, ומה כל החרדה חזו?

ונתבונן: כל אחד מאתנו שואף כל היום "מתי כבר אהיה עצמאי", מתי אפרוק את עול ההנהלה מעלי, וכי אני עוד ילד קטן? מדוע מתייחסים אלי כאל תינוק שצריך כל הזמן להורות לו איך יתנהג? וכו' וכו'. כל אחד מלא טענות כרימו, וכל שאיפתו היא: "יהיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צוארדי", מתי יהיה סוף סוף עצמאי להתנהג כרצונו לבו. אבל משה רבנו פוסל את הגישה הזו. אף על פי שכלל ישראל במדבר, היו כבר בסוף הארבעים שנה, הם צריכים איש על העדה אשר יוציאם ואשר יביאם, הם עוד בגדר של צאן, וצאן בלי רועה, זה לא ייתכן. הם חושבים את עצמם כבר גדולים ועצמאים, אך צריך מי שיוציאם ומי שיביאם. צריך עוד לעמוד על כל תלמיד להגיע בזמן ל"סדר", לקום בזמן לתפילה בציבור, לשמור את סדרי הישיבה, בדיוק כמו צאן, ואף כי הגדרה זו נראית כפוגעת בכלל ישראל, כל שכן בנו אנו. אך זוהי ההגדרה: הצאן אין להם עצמיות, אלא הם

החשיבות של קבלת מרות

משה רבנו מדבר להשי"ת כמעט כלשון ציוני: "יפקוד", דהיינו, הוא מביע את דאגתו שכלל ישראל לא יישארו אף רגע בלי מנהיג רוחני. יש להתבונן מדוע החרדה הגדולה הזו של משה רבנו פן כלל ישראל יהיו בלי מנהיג אפילו רגע קט! למשל אעלנו בישיבה, אנו רואים ומעידים כי יש מצבים והתנהגויות אצל התלמידים, המצדיקים את החניעות שיהיה מנהיג בראש התלמידים, כי אינם בשלים די צרכם כדי לדעת להתנהג לכד בלי הדרכה, ובלי "יעוץ וכו'ל האי ואולי. אבל כלל ישראל, היו כבר די אחראים כל אחד למעשיו, כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה', והלא כולם קיבלו את התורה, וכולם הרי ראו את כל הניסים והנפלאות, ואם אמנם היו כמה חריקות, כמה מחלוקות, וכמה בעיות, אך זה היה בראשית הזמן שהיו במדבר. אבל עכשיו, בסוף הארבעים שנה, כאשר משה מעיד "אתם הדבקים בה' אלהיכם, חיים כולכם היום" ועוד "מי יתן לנבם זה להם כל הימים" אז בודאי שכולם יודעים את חובתם בעולמם וכל אחד מהם יכול להיות מנהיג, ויוכלו להתנהג כראוי אף אם יהיו תקופה כלשהי בלי

מהי ליצנות ?

ויקח קרח. אמרו חז"ל [שוח"ט פ"א] זה שאמר הכתוב "ובמושב לצים לא ישב" זה קרח שהיה קרח עושה ליצנות על משה ואהרן.

הרי שכל כוחו של קרח היה ע"י ליצנות. ולכאורה ליצנות נראית בעינינו שלנו כאדם העושה שחוק בעלמא ומתלוצץ, והשומעים אותו מתלוצצים ושוחקים אף הם. וא"כ צריך עיון גדול, היאך כלל ישראל כולם נעשים ליצנים ? ואיך לא הרגישו בכך ?

ואמרו חז"ל [ילקוט שמעוני]: על קרח שהיה "מרחם" על האלמנה, משום שמהשדה שלה הייתה אסורה בחרישה של שור וחמור, ואח"כ "מחוייבת" בפאה ובערלה ובמעשרות ... וכו'

ליצנות - אינה עשית שחוק בעלמא, ליצנות היא תוצאה של שטחיות, מי שאינו חושב לעומקם של דברים, אזי כל דבר נתפס אצלו עקום.

"אין עצלות כעצלות המחשבה" כל דבר שעולה במחשבה בקלות בלי לעיין ולהתאמץ, להשקיע ולהעמיק, הרי הוא ליצנות כפשוטו!! מי שחושב על הדברים בלי עיון לץ הוא!!

כל הטענות שהיו לקרח, לא טרחו חז"ל לבארם וליישבם, משום שאין בהם אלא מחשבה קלה. וכי אין האלמה מחוייבת במצוות? וכי בית מלא ספרים יכול לפטור מזוהר שעיקר דינה על הבית עצמו? אלא שקרח הנחיל לכל ישראל ולעדו, לא לחשוב לעומק, וכבר אמרו חז"ל עינו הטעות, זוהי הליצנות שסחפה אחריה את כל ישראל.

ברור הוא שעם מעט מחשבה היו מתבוננים כי משה רבינו הוא המנהיג שבחר בו ה' ואין להרהר אחריו.

אנחנו מוכרחים להתרגל לחשוב על כל דבר בעיון ובמתינות, לירד לעומקם של דברים, להתרחק מליצנות זו ובכך להנצל מלהשתייך לקרח.

הסביבות

פתגמים ואמרות.....עמוד ב'
על פרשת השבוע..... עמוד ב'
קרח מה ראה לשטות זו.....עמוד ג'
מעשה רב.....עמוד ג'
גנזי ישיבת מיר..... עמוד ד'

ברכת מזל טבא וגדיא נאה!

נשגור בזה קמי האי גברא רבא ויקירא עד מאד, מגדולי תלמידי 'רבנו' זיע"א, העמל והדבק בתורת רבותיו והנהגותיו, המוסר נפשו בעוז תעצומות,

במסירות ובאחריות להרמת קרן התורה והמוסר,

ה"ה רבי מיכאל יעקב ביטון שליט"א פריז - ירושלים יצ"ו

לרגל שמחת אירוסיו בנו, הבחור החשוב,

עמל בתורה ובמוסר, מבחירי ישיבת ליקווד המעטירה,

החתן בצלאל גרשון הי"ו

עב"ג המהוללה תחי' למשפחת ליצ'ק - מונסי יצ"ו

הוא הגבר אשר שם נפשו בכפו, הקים וייסד בעמל רב ובאחריות כבירה את בית מדרשו והכולל הקדוש, לעילוי נשמת רבו הגדול הגאון הצדיק רבי גרשון ליבמן זצוק"ל.

הוא האדם שהוזיל ומוזיל תמיד מאונו והונו למען עמלי התורה והמוסר, בנדיבות לב, בדביקות ובטהרת הלב. הוא האיש אשר מעמיד ביתו ואורחותיו על פי דרך התורה, ומחנך דורות ישרים בדרך העבודה והמוסר הצרופה.

ויהי רצון: זכויות התורה המרובות, והרבצת תיקון המידות והמוסר, יעמדו לו ולנאות ביתו לזכות, לראות את הזוג החדש מקים בית נאמן בישראל, בניין עדי עד על אדני התורה והיראה כרצון רבותינו.

יזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, כולם זרע ברח' ה', מושפעים בשפע רב מן שמיא, ברוח ובריאת שמים, ובגשם - באושר, עושר, פרנסה ברווח, בריאות, שמחה, אורך ימים, רוח נחת וכל טוב סלה.

המאחלים מתוך הכרת טובה מרובה וידידות עמוקה,

הרב אברהם ברוך - ראש הכולל אברכי הכולל

דגל המוסר קרח / המשך

הלימוד חזו מחייב אותנו למרוד נגד הרצון השטותי הזה: "מתי אחיה עצמאי" אלא עלינו לקבל תוכחות, בידורים, ולא הרגיש כאותו בן של אדמו"ר שכאשר לא ציית בקול אביו, ואביו הוכיחו באומרו לו: הרי האדמו"ר אומר לך כך! ענה לו: גם אני אדמו"ר. אם כל אחד מרגיש את עצמו אדמו"ר, אז זהו מצב של הפקרות מסוכנת ולא של עצמאות. אכן, מובן לו מדוע דאג משה רבנו, ומדוע ה' נענה לו, והרגיע אותו ואמר לו שיהושע הוא "איש אשר רוח ב'ו' יודע דעת כל אחד ואחד, הוא ינחם בתוכה הראשית, המוכרחת אצל המנהיג הרוחני. יש צורך לקחת אותו בדברים קודם לכן, דע כמה הם סרבנים וטרחנים, זהו תפקיד לא קל, יהיה לו עסק עם ציבור שכל אחד חושב את עצמו לאדמו"ר ומנהיג, ולחם דווקא צריך רועה שיידע להתנהג עם כל אחד, ולא ילכו כצאן לטבח יוכל.

אנו צריכים להתחזק מזה ולהמשיך להחזיק את עצמנו כנער, "כי נער ישראל ואוהבהו" זוהי ההגדרה של כלל ישראל: נער, דהיינו מרגיש כל הזמן שאינו גדול דיו, ושהוא עוד כפוף וזקוק להדרכה. מה שעם ישראל סבל עד עכשיו, זוהי תוצאה של עוון המרגלים, שאז, זה היה המכשול שלהם, וחז"ל אומרים שהמרגלים פחדו להפסיד את הנשיאות שלהם אם בני ישראל יכנסו לארץ ישראל, ואז העדיפו להישאר נשיאים במדבר, ובגלל זה הוציאו דיבת הארץ וגרמו לכביה לדורות. אנו עוד מרגישים את הכביה לדורות הון, ואין לא תשובה? אכן לא נבין ששאפיה לעצמאות ולחיות מנהיג כאשר עדיין לא ראויים לכך, זוהי ההתחלה של בכיה לדורות!

על כן אנו צריכים להתעורר ולהרגיש שאנחנו עוד בגדר של צאן, של נער, ולנהוג בהכנעה ובאיפוק, לדעת שאנו עדיין זקוקים לרועה, ושההדרכת הרועה נוכח לדרך הנכונה אשר ממנה יצמח בבוא הזמן, גם אצלנו, כח המנהיגות והקנינים הנחוצים למשימה החשובה שעלינו להגיע בענייה.

כולם צמודים, זה בעקבות זה, והולכים לכיוון שהרועה מדריך אותם, ובלעדיו הם עלולים ליפול כולם לבאר שחת.

הדברים אצלנו הם בבחינת קל וחומר. כשאנו רואים כמה כל אחד נתון להשפעה שלילית כל כך בקלות! הנה, תלמיד אחד מתחיל לעשן, ואז גם חברו, שואף ל"תענוג" הזה, איו שטותי איה שגעון! מדוע את ההשפעה השלילית מקבלים כל כך בקלות? ולא מרגישים שום עלבון ושום פגיעה להיות נתון להשפעתו ולהדרכתו של איזה רועה, שאין לו שכל! כצאן לטבח יוכל, זוהי ההגדרה בדיוק. ואין לנו את ההגיון הפשוט לראות את הקלקול. משל למה הדבר דומה: בן אדם טבע בנחל, וגופתו צפה, ואבריו זזים הנה וזהה. מי שמסתכל מרחוק חושב עליו ומתפעל כמה שחיינו מעולה הוא זה, איד הוא מעליח לעוף על פני המים הודות לתנועת של אבריו! וכולם מתפעלים. אך אם מתבוננים יותר, רואים שהוא הולך עם זרם המים, לכיוון הירידה. ואז יש לשאול: מדוע הוא לא שוחה כלפי מעלה, נגד הזרם? אלא מכאן הוכחה, שאין לו שום עצמיות, שום רוח חיים, הוא מת!! משום שהסימן של החיים הוא בהליכה נגד הזרם. אך אם הולכים עם הזרם ולא מתגברים, זה לא סימן של עצמאות, אלא ההיפך הגמור, זהו כצאן לטבח יוכל. אם אין לאדם כח להתנגד להשפעות השליליות והוא שוחה עם הזרם, ואינו מתגבר, זהו חוסר העצמיות. כי העצמיות והעצמאות, סימן דווקא בשחיה נגד הזרם, בקבלת ההדרכה הטובה והנכונה.

אפילו כשמדובר בדור דעה, אם הם ישארו בתור צאן, אז הירידה שלהם היא תהיה בלתי נמנעת. ולכן ביקש משה רבנו שיהיה מנהיג, וזה לא מחמת צרות עין על ישראל ח"ו, או זלזול בעצדותם, אלא מתוך דאגה כנה ואמנה למענם הרוחני, הם חייבים להיות כפופים למנהיג אשר יוכיחם, ויורם את הדרך.

דברי רבותינו בעלי המוסר על פרשת השבוע

רבי יעקב קמינצקי זצ"ל

"ואם בריאה יברא ה'" (ט"ז - ל')

המשנה באבות ה' - ח' אומרת, עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות, ואלו הן, פי הארץ, פי הבאר ופי האתון וכו'. מדוע היו צריכים לברוא בריאה חדשה שתפגע בקרח ועדתו, ולא היה די שימותו במגפה?

רבי יעקב קמינצקי, מתרגם, אחרי בריאת העולם ולאחר הנהגת סדרי טבע, עלול הדבר להיראות לעיני בשר ודם כאילו העולם מתנהל בצורה טבעית ואין שום צורך להפעיל את העולם ואז יגיע האדם מהר מאוד לידי כפירה חלילה. לכן, בסיום מלאכת הבריאה הכין הקב"ה עניינים היוצאים מדרך הטבע, כדי להוציא במהלך הדורות מליבן של טועים. כך למשל הקשת בענן, אף שהיא נוצרת באופן "טבעי", בכל זאת אין לה סדר וזמן, מתי תראה ומתי לא תראה, וכמו שמצינו שהיו דורות שלא נראתה הקשת בענן. וכן שאר הדברים המנויים שם, כולם נועדו ללמד את האדם, שכשיראה קיומה של מציאות החורגת מהרגל הטבעי, יבין שגם ה"טבע" מונחה ומתנהל בהשגחה מדוקדקת ברצון השי"ת, וזו גם הסיבה לבריאת "פי הארץ" כשקורח ערער לעיני כל העם על נבואת משה, הוכיח משה רבינו שכל הנהגת העולם בידי שמים היא - בראותם כי "אם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה".

ה"שפת אמת" מתרגם, רבותינו כבר ביארו מה היתה טעותו של קרח, שהוא ראה ב"רוח הקודש שלשלת גדולה יוצאת ממנו. ולכאורה, למה קרח לא חשב שהוא יקבל את עונשו אבל בניו יחזרו בתשובה, וכמו שבאמת קרה? אלא, הבין קרח, כשהוא ראה את השושלת במפארת שיצאה ממנו, שהוא לא חוטא, והראיה, שהרי התורה אמרה "פוקד עוון אבות על בנים", ואם היה חטאו גדול - היה חטאו פוגע בבניו, ואם בכל זאת הם הגיעו להיכן שהגיעו, סימן שהאמת והצדק איתו. יט לכן נענש קורח, וירדו חיים שאולה, שהוא עדיין חי ואין עונו נפקד על בניו. דבר זה לא עלה בדעתו, שישתנו סדרי בראשית להענישו, ולכן טעה וסבר שהאמת והצדק איתו.

מחשבת מוסר

אמרות ופתגמים

דרושה חכמה גדולה לאדם מישראל כדי להגיע לתמימות (ר"נ מרופשיץ)	שאלו את רבי יצחק מירער זצ"ל מה עושים אצלם עם שאולות החיים? וענה: שאולות החיים רבות הנה, ויש כאלה שקשה לתרגם, אבל אצלנו אין שואלים אותם.	אם בורח האדם מן הכבוד באמת רודף הכבוד אחריו באמת ואם בורח האדם מן הכבוד לפנים, רודף הכבוד אחריו רק לפנים.	קרח שפקח חזית מה ראה לשטות זו וכו' ראה שלשלת גדולה וכו' ראינו ומחשבתו בחזיתו חרס לו כל החוזה
"הגור דין היותר נורא על האדם, הוא שישאך על טבעו הישנה" (הסבא מנובהרדוק)		(הסבא מנובהרדוק זצ"ל)	(ממורה רא"מ שימעיץ זצ"ל)

נקודה בפרשה

קרח שפקח היה, מה ראה לשטות זו?

עינו של קרח הטעתו רש"י מביא את שאלת חז"ל: "וקורח שפיקח היה מה ראה לשטות זו?" ותשובתם: "עינו הטעתו".

ועלינו להבין, מהי אותה עין שהטעתה את קורח וגרמה לו לראות את המציאות באופן מעוות ולטעות עד כדי כך?

מבאר רבי מאיר שפירא זצ"ל, ראש ישיבת חכמי לובלין: הקדוש ברוך הוא ברא לאדם שתי עיניים. בעין אחת עליו לראות את גדלות הבורא, ובעין השנייה – את קטנות עצמו.

לקרח היתה בעיה בעין אחת – עינו הטעתה את גדלות הבורא והוא הצליח לראות, אך בעין השנייה הייתה קצת פזילה, והוא לא ראה בה את קטנות עצמו. הוא ראה את כל הגדולה העתידה לצאת ממנו: עשרים וארבע משמרות של קדושי עליון שעתידות לצאת ממנו, ושמואל השקול כנגד משה ואהרן! והוא הרגיש שהוא היחיד מכל העולם שיכול לעמוד מול משה ואהרן.

אם כן, עינו הטעתה – אותה עין שתפקידה להתבונן בשפלות עצמו, לא מילאה את ייעודה. במקום לראות את השפלות, ראתה את הגדולה.

משה רבנו, לעומת זאת – "לא כהתה עינו!" למרות הגדולה העצומה שהשיג, עד ש"לא קם כמשה" העין השנייה שלו תפקדה בשלמות, והוא ראה בשפלות עצמו מתוך ענווה אמיתית, והיה "עניו מכל האדם אשר על פני האדמה".

הגמ' בברכות ל"א: אומרת על הפסוק בתפילת חנה "ונתת לאמתך זרע אנשים", שביקשה חנה על זרעה שיהיה "לא חכם ולא טפש". אומר ה"אמרי אמת", כיון שהיתה חנה מצאצאיו של קרח, ראתה

מעשה רב

מעשי אבות ירושה לבנים

וַיִּקַּח קָרַח בֶּן יִצְחָר בֶּן קָהָת בֶּן לֵוִי וְנָדָן וְאֶבְיָרָם בְּנֵי אֱלִיָּאֵב וְאֵוָן בֶּן פֶּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן (ט"ז, א')

ופרש"י: "בן יצחר בן קהת בן לוי - ולא הזכיר בן יעקב, שבשק רחמים על עצמו שלא ייזכר שמו על מחלוקתם, שנאמר: ובקהלם אל תחד כבודי. והיכן נזכר שמו על קרח? בהתיחסם על הדוכן בדברי הימים, שנאמר: בן אביאסף בן קרח בן יצחר בן קהת בן לוי בן ישראל".

לכאורה עלינו להבין: וכי מה התועלת בכך שלא הזכיר שמו של יעקב אבינו במחלוקת של קרח? האם בשל כך יהיה מי של ידע שמדובר בבניו של יעקב?

את התשובה נבין על פי המעשה הבא:

בעת ביקורו הראשון של הגר"ש שברדון באירופה, הזדמן לו לנסוע ברכבת מאנטוורפן שבבלגיה לאמסטרדם שבהולנד. במהלך הנסיעה הבחין באדם המתבונן בו ממושכות. לפתע – ניגש הלה ופנה אליו בעברית: "שלום!"

הלה לא היה נראה כיהודי, בודאי לא כיהודי שומר תורה ומצוות. ובכל זאת פנה אל הגר"ש, אשר ניכר בלבושו כי יהודי חרדי הוא, וביקש כי היות שנוסע הוא כעת לאמסטרדם, ובודאי הספיק לברר מראש אודות מסעדות כשרות – הרי שמבקש הוא כי יפנה אותו אל מסעדה כשרה.

מבט הפליאה שעל פניו של הגר"ש שברדון הביע את השאלה בלא מילים, ואותו אדם הסביר:

"דע לך, רבי, כי יהודי אני. אמנם אינני שומר תורה ומצוות, אולם על כשרות – אני מקפיד, ואינני מכניס אל פי אוכל שאינו כשר. זאת אני עושה לא משום שאני מבקש לקיים מצוות, אלא משום שאינני מסוגל לאכול אוכל שאינו כשר, נפשי פשוט נגעלת מכך!"

הוא את גרשון לבין אותו יהודי נקשרה שיחה, במהלכה סיפר כי איננו אדם דתי, אולם אבי היה דתי מאד, יהודי שמסר את נפשו למען אמונתו. אפילו כאשר שירת בצבאו של

מה גרמה לו הפקחות, ואז אמרה להיות חכם יותר מדי זה גם לא שווה, לכן ביקשה על בנה שיהיה לא חכם ולא טפש.

מה הפירוש עינו הטעתה? אומר רבי מאיר שפירא מלובלין, האדם נברא עם שתי עיניים, האחת לראות בגדלות הבורא, והשנייה לראות בשפלות עצמו. עין זאת לא מילאה את ייעודה, וראה שושלת גדולה שיוצאת ממנו. לעומתו משה רבנו, שכתוב אצלו "לא כהתה עינו", על אף כל המדרגות שהשיג, לא כהתה עינו, אותה עין הצריכה להתבונן בשפלות עצמו, ונותר בענוותנותו.

אומר רבי נפתלי מרופשיץ, מעלת הפיקח, שבשעת המחלוקת יודע לצדד עם שני הצדדים ולחיות טוב עם שניהם. רמז לכך, המילה פקח בגימטריה פעמיים צד, וזה השטות, שאם היה פקח, הוא לא מצדד לצד אחד אלא היה מסתדר עם שני הצדדים.

רש"י אומר, קרח שפיקח היה מה ראה לשטות זו. אבל במדרש ישנה הוספה, קורח שמונשאי הארון, מה ראה לשטות זו. מהי אותה הוספה? אומר ה"דעת סופר" בשם ה"כלי יקר", בפרשת תרומה אנו רואים שכל המידות בארון היו שבורות (אמה וחצי, אמתיים וחצי), והלא כל כלי המקדש מידותיהן שלימות. אלא ולומר לך, שכל הרוצה לזכות בתורה, צריך להיות עניו. וא"כ, קרח שפיקח היה ומנושאי הארון היה, מה ראה לשטות זו להתגאות על משה רבנו. הסבר נוסף, קורח טען שהעם שמע רק שתי דברות - "אנכי ה'" ו"לא יהיה לך", וכל השאר משה רבנו המציא מליבו, כלומר, הלווחות הם שקר. והרי קרח מנושאי הארון היה, האם אתה לא מרגיש שהארון נושא אותך, האם יתכן שיש לוחות של שקר בתוך הארון ועדיין הארון

בנמצא – יסופקו לו כל האמצעים הנחוצים כדי שיוכל להשיג את המזון הזה בעצמו!"

כך סיפר היהודי הרחוק מתורה וממצוות לגר"ש שברדון, מבלי שיעלה בדעתו כי קיים קשר בין המעשה הזה – לבין הבקשה שביקש זה עתה... אולם הגר"ש – הבין היטב את הקשר. מאחר שאביו של יהודי זה מסר את נפשו כדי שלא לאכול מאכלים שאינם כשרים בתכלית – הרי שבכך הטביע בנפשו צאצאיו את הריחוק והגועל מאכילת ממאכלות אסורים, ולכן יהודי זה, למרות ריחוקו מחיי תורה ומצוות – ממש לא היה מסוגל להכניס מזון בלתי כשר אל פיו!

ומכאן תשובה לשאלתנו, על פי דרכו של ה'כלי יקר' המבאר כך:

ידוע, כי הראשון שנלחם על הזכות לעבוד את עבודת הקרבנות היה יעקב אבינו, אשר התאמץ לקבל מעשיו אחיו את הזכות שהיתה מוקנית באותם ימים לבכורות – לעבוד את ה' יתברך בעבודת הקרבנות, וזאת, כמובן, לשם שמים בלבד.

מעתה, חשש יעקב, שכאשר יראו את קרח נינו נאבק כעת על הכהונה ועל הזכות להקריב קרבנות, מאבק שבלי ספק לא היה לשם שמים אלא לשם כבוד – יטעו ויסברו כי קיבל תכונה זו בירושה מעיקב סב סבו, ומכך יסיקו כי אף מאבקו של יעקב לזכות בעבודת הקרבנות לא היה לשם שמים, אלא מתוך קנאה, כמו מאבקו של קרח.

לפיכך, ביקש יעקב כי לא ייזכר שמו על מחלוקתו של קרח, כדי שיהיה ברור שהמניע שעמד מאחורי מחלוקתו של קרח לא היה רצונו לעבוד את עבודת הקרבנות, אלא קנאה פשוטה ותאוות הכבוד, כפי שלימדונו רבותינו כי קרח נתקנא בנשיאותו של אליצפן בן עוזיאל...

מעתה יהיה ברור, כי אין כל שייכות בין מאבקו של קרח שלא היה לשם שמים, ועל כך הוביל למחלוקת נוראה, למאבקו של יעקב שהיה למטרה שונה בתכלית – לשם שמים ולעבודת הבורא, ולא יהיה כל מקום לשייך בין שני המאבקים הללו! (ללמדך - ר"מ פרוינדליך)

זהירות ממחלות

גדולי הדורות

"יברח מסעל המחלוקות..."

באחת ממסעותיו של החיד"א נטפל אליו יהודי אחד וביקש לנצל את כוח השפעתו של הגאון השווה עתה במקומו. דבר זה, היה בו כדי להפריע את הצלחת השליחות של החיד"א ומשום כך הוא נמנע מלסייע בדבר. בתארו זאת ברשימותיו כתב: "ואנכי בעניי הייתי מעיין מאד להינצל מידיו בכבוד גדול ושלא אבוא למחלוקת עמו והייתי סובל הרבה מאד..." במקום אחר בנדודיו עמד על סף מחלוקת, ונשא תפילה שבורא עולם יצילהו. כך כותב ברשימותיו: "ובהעלות המנחה הלכתי לבית הכנסת סר וזעף ובדמע לב התפללתי לד' – הצילני ממחלוקת!" בפתח אחת מתשובותיו (ש"ת חיים שאל ח"א סי' ל') כותב: "העידתי בכס היום כי לא מליבי להיטפל בדין זה, וכן נאה לאיש כמוני יברח מסעל המחלוקות מאזורי זיקות" (מין החיד"א ע' מ"ג)

יותר על המשרה...

שח הגאון הגדול רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל מה ששמע מהגאון רבי זבולון גרז זצ"ל. כאשר הציע מרן הסבא מסלבודקא זצוק"ל את מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצוק"ל לראשות ישיבתו, אמר רבי איסר זלמן שהוא אינו מקבל את המינוי כל עוד לא ממנים גם את גיסו מרן הגאון רבי משה מרדכי עפשטיין, ואז לקח מרן הסבא את שניהם לתפקיד.

לאחר זמן הגיע מכתב למרן הסבא מהריב"ז כי רוצים ליסד ישיבה בסלוצק. מרן הסבא הראה את המכתב לרבי איסר זלמן ולרבי משה מרדכי. אמר מיד רבי איסר זלמן, אני הולך לשם.

כיון שהוא גר יותר קרוב וכן אינו בא בקביעות לישיבה בסלבודקא. ויתר על משרתו ההקבועה בסלבודקא ונסע למקום חדש... (דרכי החיים ח"ב ע' ש"ז)

לך ותשכין שלום!

בישיבה אחת פרצה מחלוקת בין ראש הישיבה וחלק מהתלמידים. מרן הגר"א פ"קל זצוק"ל ראש ישיבת מיר קרא לי ופנה בפסקנות ואמר, לך תשכין שלום בישיבה ההיא. שאלתי אותו, מה לומר להם בבואי לככות את אש המחלוקת?

אמר רבי לייזר יודל: "אמור להם בשמי, שבישיבת סלבודקא בחוצה לארץ היתה בשעתו מחלוקת, וכל בעלי המחלוקת מתו במיתות משונות!"

מוסיף לספר הגר"א טוקר, סיפר לי הגה"צ רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל שלאחר המחלוקת הגדולה בישיבת ראדין, נסע ללמוד בישיבת סלבודקא ושם זכה לקרבה יתירה ממרן הגה"צ רבי אברהם גרודזינסקי זצוק"ל ה"ד.

הוראתו של מרן הסטייפלר זצוק"ל היתה חד משמעית, לעזוב את הישיבה. שאלו הלה, ומה עם פרנסה? השיב הסטייפלר: "במקום שמשתוללת שריפה לא עושים חשבונות אלא בורחים החוצה!" (קריאה בקריה ח"א ע' ש"ח)

הוא לא ידע כלום!

בשנת תרס"ג היתה בטעלז מחלוקת בענין המוסר, היה יהודי שבא למרן הרב מפוניב' ודיבר על הענין הזה. אמר לו מרן הרב מפוניב' ז. דע לך, כל הבחורים בישיבה ידעו מה שנעשה בישיבה בענין זה, מלבד בחור אחד שישב עמי על הספסל וקראו לו 'חזקאל מוסטר' והוא מרן הגר"י אברמסקי, שישב ולמד ולא הרים עיניו מהגמרא, לא נגע לו דבר. בישיבה היתה סערת רוחות לכאן ולכאן ולא נגע אלו.

כל אלו שהתעסקו במחלוקת לא שמענו שנעשו גדולים, והוא נעשה גדול ושר התורה! (יקרא דחיים ע' ל"ג)

סוד ההצלחה

פעם בעת שהיתה מחלוקת בעדה מסוימת, הגיעה קבוצה של בחורים שהשתייכו לצד אחד של המחלוקת למרן הגאון מטשעביץ זצוק"ל לבקש ממנו שיעמוד לעזרתם. מיד אחר שיצאו, נכנס לביתו הגאון רבי משה יהושע לנדו זצ"ל. אמר לו הרב: "היודע הינך מדוע היום לא יוצאים גדולים כבדורות שעברו? גם בזמנינו היה מחלוקת אך מעולם בחורים לא התערבו בהם..." (קובץ קול התורה לזכרו ע' ט"ט)

רק בכוח הסנהדרין לפסוק

מעשה היה בסכסוך, אחד הצדדים תבע מאברך שיעמוד לצידו מהסיבה שזו "מחלוקת לשם שמים". פנה אותו אברך ושאל בעצת מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצוק"ל. כששמע רבי משה את הדברים, דפק על השולחן ואמר: "מחלוקת היא ענין של פיקוח נפש. שאלות של מחלוקת יש רק ביד הסנהדרין לפסוק! כל אחד שם עצמו לפוסק ומחליט שהוא מתכוון לשם שמים, בעוד שבאמת יכול הדבר לגבול עם רצח ממש!" (משל האבות ח"ג ע' קמ"ז)

הדרכה לחיים מאושרים

הגה"צ רבי זאב צציק זצ"ל אמר לבנו, אם אתה רוצה לחיות חיים מאושרים, לעבור את הכל בשלום ובשלחה, בדבר אחד תהיה זהיר עד למאוד. אף פעם, ואפי' פעם אחת, לא לדבר מהנושא: "חסידים – ליטאים". הכרתי משך ימי חיי סוגי אנשים שונים ונוכחתי לדעת כמה גרוע נושא זה.

לימים, שאל ר' מרדכי את המשגיח במה זכה לכוז קרבה. א"ל ר' אברהם, כשבאת ללמוד בישיבה חקרתי אודותיך על אופן התנהגותך בעת המחלוקת בראדין, ונתברר לי שאתה עמדת בצד ולא נטלת חלק במחלוקת, לכן קרבתני אותך! (הקדמת ביכורי ארץ)

בדורנו למה לעשות מחלוקת?!

הרבי זקן מגור רבי אברהם מרדכי זצוק"ל הלך בפולין לדבר בנושא אחדות עם אחד מגדולי התורה. פתח הרבי ואמר לו, היה פעם יהודי עשיר ששני חתניו היו סמוכים על שולחנו.

אחד מהם היה רגיל במאכלי חלב ואחד במאכלי בשר. אכלו החתנים בנפרד איש את מאכלו. לימים, ירד החותן מנכסיו והפך לעני מרוד ולא היה סיפק בידו להאכילם לא חלב ולא בשר. כיון שראה את חתניו ממשיכים לאכול בנפרד, אמר להם: "בעבר שהיה לזה חלב ולזה בשר, הוצרכתם להיפרד, אולם עכשיו שאין לנו אלא לחם ומים, למה להיפרד?!"

כך אמר הרבי לאותו גדול, בדורות עברו, היו הבדלי שיטות וחילוקי דעות בענינים נשגבים, ממילא נפרדו דרכיהם איש לפי הבנתו. כיום, שברחוב היהודי שנה ירידה רוחנית, המאבק נטוש על עיקרי היהדות, כולנו שוים. אם כן, פרוד ומחלוקת לשם מה?! (ראש גולת אריאל)

לברוח כמו מאש!

בעיר אחת ראו בני העיר שהקהילה הולכת ומתמעטת והחליטו להביא ת"ח אחד שיפתח ישיבה במקום ההוא ועל ידי כך תתחזק רמת היהדות בעיר. הגיע אותו ת"ח ופתח שם ישיבה אך לא היתה לו שפה משותפת עם בני העיר.

כאשר ראו בני העיר שלא הועילו דבר בתקנתם, הזמינו כמה מהבעלי בתים אברכים צעירים מליקווד שיפתחו מוסד לעצמם. הלכו אותם האברכים לשאול את דעתו של מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצוק"ל. א"ל רבי משה, כיון שכמה מהבעלי בתים נקשרו להראש ישיבה ממילא אם תגיעו לשם תצמח מחלוקת, וממחלוקת יש לברוח כמו מאש!

טענו האברכים, הלא העיר תרד לטמיון. א"ל רבי משה, כמה מהצב גרוע כעת, מצב של מחלוקת גרוע פי כמה מזה! (קובץ קול התורה לזכרו ע' ע"ב)

כשריפה משתוללת, בורחים!

מגיד שיעור בישיבה בירושלים בא להתייעץ עם מרן הקהילות יעקב זצוק"ל מה עליו לעשות מאחר ובישיבתו המחלוקת בוערת. הרקע לכך היה, משום ת"ח גדול שנכנס לכהן כר"מ וכיהן קודם במקום מפקק...

גנזי ישיבה – ישיבת מיר ח'

חום כבד

פליטי הישיבה שוכנו בבנין בית הכנסת הגדול "בית אהרן" בשנחאי. היה שם אולם לימודים ענק, מטבח וחדרי אוכל מרווחים. חדרי לינה נשכרו ברובע היפני 'הוונקיו', וכן נרכשו שני בניינים שהוכשרו למקומות לינה באזורים סמוכים.

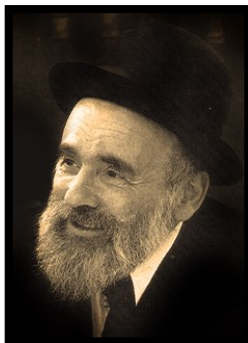
בני הישיבה, ארבע מאות כפירי אריות שקדו על תלמודם, כאילו אין להם בעולמם אלא ד' אמות של "בית אהרן" בלבד. הרחק מביתם וממשפחתם, מנותקים מהעולם השסוע הפצוע והמדמם את דמם של יהודי אירופה, ישבו בני ישיבת מיר בבית הכנסת "בית אהרן", ושקעו בתלמודם.

ימי הקיץ בשנחאי קשים היו במיוחד, החום העיק והזעה נגרה בכמויות. לימים סיפרו בוגרי שנחאי, כי לא ניתן היה לנגוע ברגלי ה'סטנדר' המתכתיים עקב החום האדיר אשר ספגו. לצורך כתיבת חידושיהם, נעזרו התלמידים בגיליונות פלסטיק בהם נקרע חור ברוחב שורה, הגיליונות מונחים היו על דף הכתיבה למען לא תרטיב הזיעה הניגרת את הדיו הכתוב, וב'חלון' של השורה כותבים היו את חידושיהם.

בתחילה גם סבלו רבים מהתלמידים מבעיות תזונה אשר גרמו לסדקים בלשונם, בעיה אשר אובחנה כתוצאה מחסור בוויטמין מסוים. נשות הקהילה שנסו את מותניהם להכין דברי מאכל העשויים משמרים, המכילים רכז גבוה של הוויטמין החסר.

"ימי הזהר", כך כינה לימים מרן הגר"ש בירנבוים זצ"ל את אותה התקופה, ימי תורת שנחאי. בתקופה זו למד הוא בחברותא עם הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל, לימים חתן מרן הגר"י שמואלביץ זצ"ל, וראש הישיבה בא"י. בתקופה זו סייעו הם בחברותא את סדר נשים וקדשים, סדר קבוע היה להם, סדר אשר התחיל עם תחילת סדר שני והסתיים בשלוש לפנות בוקר, עם הפסקה קלה לתפילת ערבית.

האגדה מספרת כי כאשר הבחין מרן המשגיח ברבי שמואל הלומד במסכתות מסדר קדשים, פנה אליו בתמיחה: "הרי עדיין להיות ראש ישיבה, ומה זה תעסוק ב'קדשים'?".

יוצא לאור ע"י קיבוץ אברכים – "אוהל יוסף" - נובהרדוק

בית המדרש "בית מרים גיטל" מעלות דפנה 117 ירושלים

טל: 0533199720 דוא"ל: Ohelyosef1@gmail.com

הסביבות

"אוהל יוסף" - נובהרדוק ירושלים

פרשת שלח (לבני חו"ל)

סיון התשפ"ו

גליון מספר 584 (624)

דגל המוסר לרבינו גרשון ליבמן זצ"ל

"והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם ולא תתורו

אזורי לבבכם ואזורי עיניכם" (ט"ו - ל"ט)

ה"סוס" בוכה, ושואלים מדוע, ולמה הוא לא מתקן את עצמו והולך הביתה? הילד עושה כי אינו יכול שהרי הוא סוס, והרכב צריך לבא ולשחררו ואין אסור מתיר עצמו מבית האסורים. **איה גחוק?** מדוע לא יוריד את החבל ואת המרדעת מעליו ואז יראה כמה הוא בן חורין! **כן הוא האדם.** משועבד ומוכנע לעריו ואינו יודע שהוא יכול לשחרר את עצמו ל**בדחאדם חושב שהתורה רק כופה עליו שלילה**, זה אסור, מה אסור זהו רק דמיונו, כי הוא רואה את עצמו כסוס, הוא רואה על הדים כהרים ודואג ובוכה. אבל לפי האמת זוהי בכיית חיים, ובמצאות בכל צעד ושעל יש **"חיוב"**. ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, **זוהי מצווה חיובית, ואם האדם אינו מרגיש כך**, הרי זה בגלל שמוחו וראשו תפוסים בעינים אחרים כמו טלפון תפוס שאינו מקבל שיחות, האדם מגביל את עצמו למצב של סוס, אך באמת הוא חלק אלוה ממעל, ובדומה לאלוה, הוא בלתי מוגבל בשאיפתו ובאפשרויותיו.

זוהי חדר, אגב, להבין את רצון הגדלות של האדם ושאיפתו התמידית לכבוד ולכלול מעל כל חבריו, ומעל שאר היעורים. מאחר והיו חלק אלוה ממעל, ומאחר והשייתו היו אחד ושמו אחד, כך שאיפתו של האדם להיות אחד ומיוחד, ומוכבד מעל כולם, ואז כל דבר המתנגש עם שאיפתו זו, אם זו רדיפה אחר הנאה שאין בהישג ידו, אם זו נטייה כל שהיא, קטנה וכו', ממרמרים את חייו ואז הוא נעשה קטן בעיניו. כל זמן שאין האדם יודע על האור הבלתי מוגבל, **אין הוא סובל מן החושד**, אך בהוודע אליו האור, אז לא יוכל לסבול יותר לחיות במצב החושד.

האדם מברך בכל בוקר: ברוך שלא עשני גוי. הוא מסביר את זה לעצמו בכך שהרי הוא מוחל, נולד להיות יחידים, מקיים מצוות וכדומה. אך כל זה לא מספיק. האדם צריך להרגיש את האור הגדול שבחיותו יחיד, כדי שלא תהיה ברכתו ברכה לבטלה. **וזוהי האור הגנוי בחיי החסכתקות ושלילת חומריות**, אשר ממנה המעבר ישר לעולם החיובי, להרגשת האושר האמיתי, השלם.

משל למלך, שכאשר נודע לו על רועה אחד שהוא הכי מאושר בעולם, ושחיוו הם נטולי דאגות ביקש דרך להגיע למצב דומה. פקידיו יעצו לו ללבוש את חולצתו של הרועה כדי לטעום מאושרו. **ציווה המלך להביא לפניו את הרועה**, ואז נודע כי לדועה אין אפילו חולצה... זהו הא ברא תליא. מה שהרועה אינו מרגיש אפילו את חוסר החולצה, זהו הטעם בו את האושר האמיתי, כי הנה לא חסר לו מאומה.

זוהי כוונת הפסוק "איש שותה כמים עוולה" (איוב טו, טז), היינו מי שהעוולה היא אצלו כמו מים ששונים בגלל הצמח, בגלל שזוקקים להם, ולא בגלל טעמם. לא כמו יין או חלב. כך האדם הולך אחר לבו ואחרי עיניו ומושך את עצמו לדבר עבירה, מרגה יצר הרע באפיו, **או הוא יוצר את הצמח לעבירה**. אך אם ישכיל לשמור על מחשבות לבו, ועל עיניו, אז כתוצאה הכרחית יתבטלו תאוותיו הרעות ומאלהם יצטו ויתעוררו שאיפותיו הזכות והטהורות. **האדם צריך להגיע להתעוררות על ידי הסתכלות בצבע התכלת** הדומה לים, ומשם לרקיע, וזמן הרקיע לכסא הכבוד. על ידי ה"שלילה" וההתרחקות מן העבירה יגיע האדם עד ה"חיוב" הבלתי מוגבל, עד כסא הכבוד. ואשר למשכיל ללכת בדרך זו.

האושר - עצם הפרישה מן השלילה

אומרים חז"ל: "אחרי לבבכם", זו אפיקורסות, ואחרי עיניכם זו זנות, אשר אתם "זונים אחריהם" זו עבודה זרה (ילקוט שמעוני תש"ו).

יש להתבונן במטרה שהתורה הציבה בפנינו במצוות ציצית: "לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם". התורה כאן מצווה על שלילה, על מה שאין להיכשל בו, ולא על פעולה חיובית, שמצווה לעשותה ולהתעורר אליה. **וכן אנו רואים** בענין לשון הרע, שתכלית המצווה היא בשב ואל תעשה, אל תדבר, בשלילה, ולא בפעולה חיובית כל שהיא. האדם מצווה להימנע מלעשות פעולה של דיבור האסור, ואין עליו מצווה לקום ולעשות דבר בפועל. **לכאורה מן הראוי היה** שליד השלילה צריך לבא החיוב. אינו מספיק להזהיר את האדם מה לא לעשות, אלא צריך גם להגיד לו מה עליו לעשות!

לדוגמא אנו רואים מי שחוזר בתשובה ונטוש את דרכו הרעה, עוזב את העולם ובא לשייכה לעולמה של תורה, כאן רואים את החיוב ליד השלילה. **מצד אחד** הוא עוזב את חיי השלילה של העולם ומתגורר ממשעו הרעים עד כה, **ומצד שני** הרי הוא עוסק בדברים חיוביים, לימוד תורה, קיום המצוות, תיקון המעשים. **לא אומרים לאדם** שרק יפרוש מדבר עבירה, והכל יסודר בשבילו מעצמו, לא מצינים לו שרק יבטח בה' וכל ענינו יסודרו מעצמם. **הסבא זצ"ל** (מנובהרדוק) היה **אומר** שבטחון שייך רק על דברים שהאדם מוכרח להם, אך דברים שאינם בגדר ההכרח, הם בבחינת מותרות ולא שייך עליהם בטחון. **אבל על דברים נחוצים**, אין מקום להתפשר או לוותר. כן הוא הדבר, לעזוב את העולם, להימנע מהרע, זה טוב. אך הכרח גם לעסוק בדברים של חובה, להתעלות בתורה ובידיעת שמים!

אך אפשר ללמוד ממצוות ציצית, שכאשר התורה דורשת מן האדם "קדושים תהיו" כפירושו של הרמב"ם ז"ל: **קדש עצמך במותר לך**. התורה קובעת שכאשר האדם מעלים בדרך של השלילה, של ה"סור מרע", על ידי פרישות מן המותר לו, **אז כתוצאה מוכרחת יגיע גם מצב החיובי** של "קדושים תהיו". אין חיו לחשוב שהתורה דורשת מן האדם דבר שאינו הכרחי, או ללא שום מטרה, או ללא שום תמורה, אלא כל דבר הוא מוכרח ומועיל. **כל פרישות מענין העוה"ז** מביאה בעקבותיה בהכרח, עליה בקדושה ובטהרה, בבחינת "ויהיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, וכאשר יניח ידו וגבר עמלק". הא ברא תליא, אם אין שלילה, אין חיוב.

כיצע אמר על כך המגיד מדובנא, משל לציפור שהוציאה מקוה וכלאוה בתוך כלוב, על זה צריך פעולה לקחת את הציפור ולהכניס לכלוב. אך אם רוצים לשחררה, אין צורך בכל הפעולות האלו, אלא מספיק שפותחים את דלת הכלוב והציפור יוצאת מעצמה ומשתחררת מאלה.

זוהי סוד הדברים: כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. כמה מנוחך הוא המצב ההפוך במשל על שני ילדים שהיו משחקים במשחק הסוס. ילד אחד מתכופף והוא הסוס, והשני רוכב. ובשלב מסוים, ה"רוכב" קשר את ה"סוס" לעץ והסתלק, הלך לביתו ושכח אותו. עוברים אנשים ורואים את

החפץ חיים מונה את מעשה המרגלים, שהיה עוון לשון הרע כמו שמבואר בחז"ל, ובגללו נגזרה עלינו גלות – ככתוב בתהלים "וישא ידו להם להפיל אותם וגו' בגוים ולזרותם בארצות", וכמו שפירשו רש"י שם והרמב"ם בפרשת שלח. גם גזירת עבודת הפרך במצרים נגרמה בגלל עוון לשון הרע, כמו שנאמר (שמות ב' יד) "אכן נודע הדבר" וראה ברש"י שם. וכן מביא מהמדרש שביאת המשיח תהיה כאשר יתקיים "יחד שבטי ישראל" ולא "אגודות אגודות", ומבאר שזאת משום שמצב של "אגודות אגודות" נגרם על ידי לשון הרע בדרך כלל.

סיפר בנו של ה'חפץ חיים' הגאון רבי לייב זצ"ל בשם הג"ר טוביה אב"ד לונא, שבעת המחלוקת שהייתה בישיבת ראדין נכנס החפץ חיים ז"ע אל הישיבה ודרש כשעתיים במרירות נפש על עוון המחלוקת, ואמר אז לבני הישיבה שעם כל חביבותו ללומדי תורה – **מוטב לו שיאבדו אפילו שבעים ישיבות** משיכנס בחבורת כת בעלי מחלוקת ולשון הרע!

ודבר נוסף מבהיל מובא שם בשמו, **ששמע מה'חפץ חיים** כי הטעם שלא הדגיש בספרו את דברי הרמב"ם שבעלי לשון הרע אין להם חלק לעולם הבא, הוא משום ש"לא רצה להטיל פצצה על הציבור"... וכעין זה גם כתב הגר"מ שטרנבוך ששמע מפי הגר"מ שניידר זצ"ל.

יוצא לאור ע"י קיבוץ אברכים – "אוהל יוסף" - נובהרדוק

בית המדרש "בית מרים גיטל" מעלות דפנה 117 ירושלים

טל: 0533199720 דוא"ל: Ohelyosef1@gmail.com